

Regisseur **Freek Vielen** verkiest het jeugdtheater

‘Ik ben best een vrolijke jongen’

Geen theatermaker zo bedoord als Freek Vielen. Met ‘Niets’ debuteert hij in Het Paleis als regisseur, voor het eerst ook voor jongeren. ‘Jeugdtheater voelt dichters voor mij bij de echte wereld.’ **WOUTER HILLAERT**

Freek Vielen (31) spreken is als op de thee gaan. Na zowat elke vraag blijft het even stil. Dan zoeken zijn ogen de verte. Het is geen verlegenheid, wel kauwen op nuance. Niet te snel willen zijn. De juiste woorden engageren. Maar als die woorden dan van zijn tong rollen, maken ze van stille bezieling vanzelf extra vaart. ‘Twifelen is niet erg, het hoort gewoon bij het leven. Zijn of niet zijn, dat is de vraag! En dus niet het antwoord. Je te zeer vastpinnen op één antwoord leidt uiteindelijk tot extremisme en vernietigt de vraag. Terwijl juist het vragen zo essentieel is voor het leven.’

Het zou het motto van zijn theater kunnen zijn. Voor *Heimat* ging Vielen met onder meer Rebekka de Wit en Suzanne Grotenhuis op visite bij hun eigen grootouders, om hen uit te vragen over het leven: hoe moet het geleefd worden? In *Heimat 2* reisde dezelfde ploeg helemaal naar Groenland, om onderweg bij allerlei kenners na te gaan waar wij afscheid van moeten nemen. Op scène worden dat dan even persoonlijke als wereldwijze trips, steeds in dialoog met anderen. En met de literaire geschiedenis.

Freek Vielen is van de school van Lucas Vandervost en De Tijd. Helemaal vanuit Utrecht kwam hij woordkunst studeren in Antwerpen. Sindsdien staat de kracht

van taal en soberheid hoog op zijn agenda. Maar toen hij met De Wit en Grotenhuis De Tijd mocht overnemen van Vandervost, doopten zij het gezelschap wel prompt om tot De Nwe Tijd.

Wat is dat nieuwe dan? ‘De conclusie van Lucas na al die jaren theater was: ik weet er te weinig van. Voor ons is dat veel meer een vertrekpunt: wat gaan we daar dan aan doen? Wij denken op scène wellicht meer expliciet na over de wereld en vertrekken ook meer vanuit samenspraak. Onze voorstellingen willen gezamenlijke gedachte-experimenten zijn, ook met het publiek. De zoektocht naar betekenis zit er openlijk in.’

In *Niets* is die vraag naar de zin van het leven zowat het onderwerp zelf geworden. Vielen's tekst baseert zich op de gelijknamige roman van de Deense schrijfster Janne Teller. Toen die verscheen in 2000, werd het verhaal zo ingrijpend bevonden dat het in Scandinavië zelfs even gebannen werd. ‘Het bestaan is zonder zin’, herhaalt hoofdpersonage Pierre Anthon steeds weer tegen zijn klasgenoten. Die willen zo hard zijn ongelijk bewijzen dat het uiteindelijk helemaal uit de hand loopt.

Vielen viel ervoor. ‘Pierre Anthon vertegenwoordigt alle zwarte gedachten die een mens kunnen ondermijnen: van het gevoel dat niemand je aardig vindt, tot de mogelijke ontploffing van onze

planeet. Aan zijn rebellie zit iets heel aantrekkelijks, maar ze wordt problematisch omdat hij de anderen daarbij uit het oog verliest. Wie maar één antwoord heeft op het leven, komt uiteindelijk uit bij extremisme.’

Jij vindt het leven wel zin hebben?

‘Ja, ik ben zelf best een vrolijke jongen, maar ik vind het bestaan wel een treurige bedoening. Er is toch echt iets onbegrijpelijk aan? Alleen al het feit dat we dood gaan. Of dat relaties stuklopen. En dat mensen niet lief zijn voor elkaar. Hoezo niet? Hoezo worden die varkens zo behandeld in Tiel? Waarom vechten we allemaal zo voor ons eigen hachje? Ik kan alleen maar theater maken vanuit een soort hoop, maar ik moet daar wel elke dag voor vechten. Ze komt niet vanzelf. Neem de liefde: zodra die in het spel komt, komt er ook tristesse bij kijken. We proberen dat steeds kunstmatig te vergeten, maar ze zijn onlosmakelijk.’

Hoe ga je dan met die tristesse om?

‘Ik ben iemand die zich net door tristesse getroost voelt. Bonnie Prince Billy troost me meer dan pakweg Blye ska. Zijn muziek laat je toe om triest te zijn, dat geeft vrijheid: je hoeft niet langer de schijn op te houden. Tristesse is eerlijk, zonder dubbele agenda. Ze geeft erkenning en herkenning aan hoe het is om te leven. Treurigheid hoort er nu eenmaal bij.’

Niet iedereen zal begrijpen dat je

die treurnis juist op jongeren wil loslaten.

‘Mijn moeder begreep dat alvast niet, nee. “Waarom val je kinderen met die gruwel lastig? Waarom maak je niet iets leuks, het is toch al erg genoeg?” Met die clichés over jeugdtheater spelen we ook in het begin van de voorstelling: “jullie zitten hier omdat je moet van school, en wij staan hier omdat we geen ander werk konden krijgen”. Maar jongeren kunnen het echt wel aan om bevestigd te worden op de kern van hun zijn, en niet enkel op hun buitenste laag met vermaak. Jongeren vinden dat zelfs leuk!’

En waarom vind jij als maker die jongeren leuk?

‘Ik wil graag grote verhalen vertellen voor kleine mensen. Als kind hield ik zelf heel erg van goed jeugdtheater en van jeugdboeken als *De zevensprong* van Tonke Dragt. Tegelijk wilde ik mijn manier van theater maken, tussen het verhaal en het vertellen zelf, ook eens toetsen aan jongeren. Misschien durf ik er hier zelfs meer mee te spelen dan in het volwassenentheater. Daar heb je soms het gevoel dat je iedereen al kent. Of word je droevig omdat je mensen die je niet kent, eigenlijk ook weinig te melden hebt. In het jeugdtheater komen er hele klassen binnen. Je zit meer in de echte wereld, meer buiten je eigen bubbel.’

Jeugdtheater is relevanter dan

‘Wat kan je nog aan het denken zetten of wakker schudden bij zestigjarigen die met hun BMW naar De Singel komen gereden?’

Freek Vrielen: 'Ik wil graag grote verhalen vertellen voor kleine mensen.' © Diego Franssen

theater voor volwassenen?

'Ja. Omdat je hier tot iedereen kan spreken, op een heel belangrijk moment in hun leven. Wat kan je nog aan het denken zetten of wakker schudden bij zestigjarigen die met hun BMW naar De Singel komen gereden?'

Hoe voelde dat belangrijk moment in je eigen jonge leven?

'Er zitten in de voorstelling zinnen die ik zelf geschreven heb toen ik vijftien was, zoals: "dat ik nog heel veel kan worden, wil vooral zeggen dat ik nog niets ben". De eerste drie jaar van het

'Ik ben iemand die zich net door tristesse getroost voelt. Bonnie Prince Billy troost me meer dan pakweg blije ska'

middelbaar vond ik echt een hel. Ik was één ondefinieerbare blub van emoties, had het gevoel dat ik geen kern had, niet iemand uit één stuk was. Pas daarna is er een klik gekomen: dit vind ik echt leuk, wat jij er ook van vindt. Maar de voorstelling richt zich op die eerste jaren. Zo verwarrend! In het zesde leerjaar ben je superstom als je met iemand gezoend hebt, en een jaar later ben je superstom als je nog niet gezoend hebt. Als je dan niet hoog in de sociale pikorde staat, voel je je echt een slachtoffer.'

Hebben we dan niets te leren van pubers?

'Toch wel: jezelf heel serieus kunnen nemen, en vol zijn van muziek of verliefdheid. En oprecht ja kunnen zeggen en daar dan helemaal voor gaan. Daar probeer ik me nog steeds in te oefenen. Jeugdschrijver Aidin Chambers schreef: "Volwassen worden is erachter komen dat al je hoogst individuele gevoelens en gedachten gedeeld blijken door iedereen." Dat besef je daarvoor inderdaad niet. Je denkt dat jij de enige bent die lijdt. Net tegen die

eenzaamheid wil onze voorstelling iets proberen te doen. Maar het nadeel van volwassen worden is dat je alles dreigt te gaan relateren: iedereen voelt dit, alles is al gedaan, waarom zou ik me inspannen?'

Hoe voelt dat voor jou als theatermaker van 31? Waarvoor span jij je in?

'Na tien jaar is het nu eindelijk voor echt, niet meer voor spek en bonen. In mijn allereerste voorstellingen stond ik gewoon achter een micro en was er helemaal geen decor, geen licht. Alleen tekst. Daarna kwam muziek, toen licht en documentaire videobeelden. Pas sinds twee jaar heb ik het gevoel dat ik het toneel toevoeg aan mijn theater. En dat vind ik een bijzonder fijne ervaring: echt regisseren, met acteurs en een kostuumontwerper werken.'

Wat is er dan zo leuk aan regisseren?

'Je hebt meer tijd om na te denken over wat je wil vertellen, zonder dat je intussen ook nog je tekst moet leren. Als regisseur heb ik eigenlijk maar twee taken: weten waarom ik dit wil doen en dat communiceren, en de acteurs in staat stellen om dat verhaal te maken. Maar het fijnst is nog wel dat we dat hier met alleen maar dertigers kunnen doen. We zitten allemaal buiten onze comfortzone, en niemand komt je zeggen hoe het moet.'

'Niets' speelt tot 26 april in Het Paleis en gaat in mei op reis. Maandag begint er bij De Nieuwe Tijd ook een nieuwe reeks 'Maandagen'.